

dr hab. Ewa Bochno, prof. UZ
Uniwersytet Zielonogórski
Instytut Pedagogiki

**Ocena dorobku naukowo – badawczego, dydaktycznego i organizacyjnego
doktor Bożeny Tołwińskiej
w postępowaniu o nadanie stopnia doktory habilitowanej,
w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie pedagogika**

Dr Bożena Tołwińska w złożonej dokumentacji przedstawiła:

- 1) wniosek o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego,
- 2) autoreferat,
- 3) monografię autorską pt. *Kierowanie szkołą jako organizacją uczącą się. Studium przypadków*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2021, ss. 545,
- 4) wykaz pozostałych osiągnięć, tj. opublikowanych prac naukowych, działalności organizacyjnej, dydaktycznej, eksperckiej i popularyzatorskiej oraz udziału w konferencjach,
- 5) dokumenty potwierdzające aktywność: naukowo-badawczą, dydaktyczną i organizacyjną.

Dokumentacja została przygotowana bardzo starannie. Jest przemyślana i logiczna.

1. Informacje wstępne o naukowych zainteresowaniach, drodze zawodowej i naukowej Habilitantki

Dr Bożena Tołwińska zawodowo i naukowo związana jest z Uniwersytetem w Białymstoku. Tu kończyła studia magisterskie i obroniła napisaną pod naukowym kierunkiem prof. Michała Balickiego pracę doktorską zatytułowaną: *Kompetencje społeczne dyrektorów szkół*. W tym uniwersytecie jest też zatrudniona od 1999 roku – najpierw jako asystentka, następnie adiunkta w Katedrze Pedagogiki Porównawczej na

Wydziale Nauk o Edukacji. Wspomniałam o pracy doktorskiej, bo jej tematyka dotyczyła kompetencji dyrektorów i dyrektorek, co zapewne stanowiło grunt teoretyczny i analityczny dalszych eksploracji. Twórczość naukowa Habilitantki, wyrażona w Jej tekstach jest bogata. Już na wstępie, pragnę podkreślić, że dostrzegam w publikacjach przedłożonych do oceny konsekwentne trzymanie się obranego kierunku badań i analiz dotyczących najogólniej rzecz ujmując zarządzania, organizacji i kultury szkoły.

Dr Bożena Tołwińska własny dorobek publikacyjny dzieli na trzy zasadnicze części.

Pierwsza z nich obejmuje problematykę kierowania szkołą, kompetencji dyrektora szkoły oraz tworzenia kultury szkoły jako uczącej się organizacji.

Tworzy ją jedenaście tekstów:

- 1) *Kompetencje społeczne dyrektorów szkół a przywództwo*, [w:] S.M. Kwiatkowski, J.M. Michalak (red.), *Przywództwo edukacyjne w teorii i praktyce*, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2010, s. 159-173
- 2) *Kierowanie szkołą: rola dyrektora – partycypacja nauczycieli*, [w:] S.M. Kwiatkowski, J.M. Michalak, I. Nowosad (red.), *Przywództwo edukacyjne w szkole i jej otoczeniu*, Difin, Warszawa 2011, s. 105-113
- 3) „*Mosty zamiast murów*” - *droga ku przywództwu*, [w:] S. M. Kwiatkowski, J. Madalińska-Michalak (red.), *Przywództwo edukacyjne - współczesne wyzwania*, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2014, s. 225-235
- 4) *Największą trudnością w mojej pracy jest ... - z perspektywy nauczycieli i dyrektorów szkół*, [w:] A. Korzeniecka-Bondar, B. Tołwińska, U. Wróblewska (red.), *Światy życia codziennego uczestników interakcji wychowawczych. Eksploracje - analizy - interpretacje*. XVII Zeszyt Naukowy Forum Młodych Pedagogów przy Komitecie Nauk Pedagogicznych PAN, Wyd. Trans Humana, Białystok 2012, s. 263-272
- 5) *Wybrane aspekty kierowania szkołą w badaniach empirycznych*, [w:] A. Karpińska, A. Szwarz (red.), *Wybrane problemy dydaktyki w wymiarze teoretyczno-praktycznym*. Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2014, s. 341-352
- 6) *Kierowanie szkołą w ujęciu alternatywnym*, [w:] R. Nowakowska-Siuta (red.), *Edukacja alternatywna na rzecz demokratyzacji procesu kształcenia*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2014, s. 341-350
- 7) *Twarz dyrektora szkoły*, [w:] H. Kwiatkowska (red.), *Uczłowieczyć komunikację. Nauczyciel wobec ucznia w przestrzeni szkolnej*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2015, s. 363-373
- 8) *Overcoming organisational silence looking for opportunities to change school culture*, [w:] L. Daniela, L. Rutka (red.), *Selected Papers of the Association for Teacher Education in Europe. Spring Conference 2015*, Cambridge Scholars Publishing, Cambridge 2016, s. 209-221
- 9) *Teacher Team’s Maturity as The Basis for a Learning School*, [w:] M. Attard-Tonna, J. Madalińska-Michalak (red.), *Teacher Education Policy and Practice. International Perspectives and Inspirations*, Foundation for the Development of the Education System, Key Concepts Series vol. 1, Warsaw 2018, pp. 194-213
- 10). *Wartości humanistyczne w kulturze organizacji czy „gra w brakujące krzesło”*, „Edukacja Ustawiczna Dorosłych”, 2020 nr 1

- 11). *The Role of Principals in Learning Schools to Support Teachers' Use of Digital Technologies*, „Technology, Knowledge, and Learning”, 2021 tom 26 nr 4. doi.org/10.1007/s10758-021-09496-4 (bazy: Scopus, Web of Science).

Część druga publikacji to analizy teoretyczno-empiryczne dotyczące specyfiki relacji międzyludzkich, jako elementu szkolnej kultury.

Obejmuje pięć artykułów:

- 1) „*Narcyzm konwersacyjny*” jako bariera w relacjach międzyludzkich, [w:] E. Dąbrowa, D. Jankowska (red.), *Pedagogika dialogu. Doświadczenie dialogu w rzeczywistości XXI wieku*, Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej, Warszawa 2010, s. 111-117
- 2) *Relacje międzyludzkie w kulturze szkoły sprzyjającej uczeniu się*, [w:] A. Cudowska (red.), *Kierunki rozwoju edukacji w zmieniającej się przestrzeni społecznej*, Trans Humana, Białystok 2011, s. 536-543
- 3) *Relacje z nauczycielami w opinii gimnazjalistów ze szkół wiejskich*, [w:] A. Harbatski, E. Krysztofik-Gogol (red.), *Edukacja w perspektywie wyzwań współczesności*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2016, s. 114-125
- 4) *Wartość relacji z nauczycielami w percepcji uczniów*, [w:] A. Cudowska (red.), *Życie wartościowe w perspektywie aksjologii pedagogicznej*, Wydawnictwo Naukowe KATEDRA, Gdańsk 2018, s. 219-232 (współautorski)
- 5) *From smart teaching to smart learning in the fast-changing digital world*, [w:] L. Daniela (red.), *Didactics of Smart Pedagogy for Technology Enhanced Learning*, Springer International Publishing, 2019 (współautorski).

Część trzecia publikacji – to artykuły dotyczące przygotowania przyszłych nauczycieli ek/pedagogów goźek do współtworzenia kultury szkoły uczącej się.

Tworzą ją trzy teksty:

- 1) *Planowanie przyszłości w kulturze terażniejszości jako przejaw twórczej postawy wobec życia*, [w:] J. Uszyńska-Jarmoc, B. Kunat (red.), *Twórczość codzienna jako aktywność całościowa człowieka*, Trans Humana, Białystok 2015, s. 104-112
- 2) *Do Pedagogy Students Perceive Collaboration as Valuable?* „Rocznik Teologii Katolickiej”, t. XVI/2/ 2017, s. 191-207. DOI: 10.15290/rtk.2017.16.2.12
- 3) *Teachers' Team Learning in the Context of Creating Learning Schools: Implications for Teacher Education*, [w:] M. Kowalczuk-Walędziak, A. Korzeniecka-Bondar, W. Danilewicz, G. Lauwers (red.), *Rethinking Teacher Education for the 21st Century Trends, Challenges and New Directions*, Verlag Barbara Budrich, Opladen, Berlin, Toronto 2019, s. 269 – 282.

Problematyka przedstawionych artykułów dr Bożeny Tołwińskiej znakomicie wpisuje się z niezmiernie ważny, bardzo aktualny (szczególnie obecnie w zmieniającej, nieprzewidywalnej rzeczywistości) i dość słabo rozpoznany obszar związany z polityką

oświatową, przywództwem edukacyjnym, rolą i relacjami dyrektora_ki szkoły w wymiarze kulturowym.

Treści tekstów dr Bożeny Tołwińskiej stanowią uporządkowany i pogłębiony namysł nad kulturowym wymiarem pracy szkoły jako organizacji uczącej się z perspektywy roli jaką pełni dyrektor_ka.

Wartością przedstawionych przez Habilitantkę artykułów jest:

- 1) zrekonstruowanie, opisanie, wyłonienie warunków funkcjonowania i przygotowania dyrektorów szkół jako liderów organizacji uczących się w kontekście rekomendacji dla nowoczesnej kadry kierowniczej;
- 2) zastosowanie w analizach interdyscyplinarnego podejścia uwzględniającego m.in. modele z zakresu teorii organizacji, psychologii zarządzania, organizacji i kierowania w oświacie, co z kolei pozwoliło na opracowanie pedagogicznego modelu funkcjonowania w organizacji uczącej się i funkcjonowania tej organizacji w środowisku,

Reasumując, chciałabym podkreślić, że dorobek dr Bożeny Tołwińskiej jest znaczący, spójny tematycznie i merytorycznie. Habilitantka jest konsekwentna w nieustannym i systematycznym rozszerzaniu i pogłębianiu pola swoich eksploracji badawczych. Jednocześnie treści w przedstawionych artykułach nie są powielane. Każdy tekst jest nową i wnikliwą analizą różnych aspektów dotyczących kierowania szkołą, kompetencji jej dyrektora, specyfiki relacji międzyludzkich w instytucji oraz przygotowania do zawodu nauczyciela_lki. Wszystkie one tworzą całość tematyczną.

2. Ocena autorskiej monografii pt. *Kierowanie szkołą jako organizacją uczącą się. Studium przypadków*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2021, ss. 545

Dr Bożena Tołwińska wskazuje tę monografię jako „efekt wieloletnich badań naukowych dotyczących szkoły” (autoreferat, s. 2) i swoje podstawowe osiągnięcie naukowe. Podjęta w książce problematyka należy do obszarów ważnych i bardzo aktualnych. Poszukiwanie wizji i koncepcji szkoły w nieprzewidywalnej i błyskawicznie zmieniającej się rzeczywistości społeczno – politycznej, w czasach zmian cywilizacyjnych i kulturowych jest konieczne, ale też bardzo trudne. Należy zatem docenić pomysł zajęcia

się przez Habilitantkę jedną z koncepcji szkoły, tj. koncepcją organizacji uczącej się P. M. Senge'a. Dobrze się stało, że Habilitantka poddała analizie możliwość aplikacji koncepcji Senge'a do codziennego funkcjonowania w szkole i szkoły. Do novum zaliczam wykorzystanie analitycznych kategorii „piątej dyscypliny” do zdiagnozowania, opisanie i zinterpretowania jakości realizacji ustawowych funkcji szkoły szczególnie z perspektywy dyrektorów_rek. Poznanie bowiem ich poglądów oraz działań kadr kierowniczych jest stosunkowo rzadko obszarem rozpoznawanym w badaniach, szczególnie w odniesieniu do szkoły jako instytucji uczącej się. Podjęta problematyka i eksploracje zawarte w monografii wnoszą nowe elementy do wiedzy o szkole.

Już na wstępie chciałabym zaznaczyć że pracę dr Bożeny Tołwińskiej oceniam wysoko pod względem merytorycznym i pisarskim, jako dzieło poszerzające, pogłębiające i porządkujące wiedzę o możliwościach teoretycznego rozumienia, empirycznego analizowania i praktycznego wykorzystania kategorii z wybranej koncepcji zarządzania w pedagogice.

Celem publikacji jest sprawdzenie realizacji założeń organizacji uczącej się w praktyce szkół, w odniesieniu do funkcji dydaktycznej i opiekuńczo-wychowawczej oraz stylu kierowania stosowanym przez dyrektorów szkół posiadających tytuł „Lider organizacji uczącej się”.

Struktura monografii składa się ze wstępu, dziewięciu rozdziałów, zakończenia oraz aneksu, bibliografii i wykazu tabel i rysunków.

We wstępie (ss. 11 – 26) Habilitantka wprowadza czytelnika_czkę w prezentowane w książce analizy. Dobrze problematyzuje i wskazuje na przedmiot Jej zainteresowania – wyjaśnia motywy i potrzebę podjęcia „próby odniesienia koncepcji organizacji uczącej się do funkcji szkoły i stylu kierowania oraz opisanie jej przejawów w praktyce szkół wyróżnionych tytułem *Lider organizacji uczącej się*” (monografia, s. 11). Określa również cel badań, którym – według Autorki było – „poznanie, jakie założenia organizacji uczącej się i w jaki sposób, przejawiają się w praktyce szkół [...] Szczególny akcent został położony na poznanie perspektywy dyrektorów szkół oraz realizowany przez nich proces kierowania badanymi placówkami” (s. 11 – 12). Znajdziemy tu też argumenty przemawiające za potrzebą eksploracji tej tematyki. Dr Bożena Tołwińska zarysowuje również zamysł i strukturę całej pracy. Czyni to klarownie i kompetentnie.

Pierwsza część publikacji obejmuje dwa pierwsze rozdziały. W pierwszym zatytułowanym *Potrzeba nowego modelu szkoły w zmieniającym się otoczeniu* (ss. 27 – 69) Autorka zastanawia się nad modelem szkoły w nieprzewidywalnej, zmiennej rzeczywistości. Dokonuje porównania tradycyjnego modelu szkoły opartego na nauczaniu i modelu szkoły uczącej się opartego na uczeniu się. Natomiast w rozdziale drugim pt. *Szkoła jako organizacja i różne sposoby jej ujmowania* (ss. 70 – 119) wychodząc od teorii organizacji i socjologicznych ujęć szkoły jako organizacji, charakteryzuje – wyróżniając podstawowe jego kategorie – model Petera M. Senge’a – szkoły jako organizacji uczącej się.

Warto wskazać, że pani dr Bożena Tołwińska dokonała w tym miejscu rzetelnego przeglądu literatury. Podjęła udaną próbę wnikliwego opracowania teoretycznego modelu szkoły, który dobrze, w sposób całościowy i kompatybilny uzupełnia dotychczasowe studia nad systemowym myśleniem o edukacji oraz jej zewnętrznymi i wewnętrznymi uwarunkowaniami.

Kolejna część monografii, to opis i uzasadnienie metodologicznych podstaw badań własnych (trzeci rozdział, ss. 120 – 144). Jest ona opracowania precyzyjne i wnikliwie. Dr Bożena Tołwińska osadza własny projekt badawczy w paradygmacie konstruktywistycznym. Stawia problemy główne i szczegółowe konsekwentnie wykorzystując model organizacji uczącej się. Formułuje problem główny (s. 124): Jakie założenia organizacji uczącej się oraz w jaki sposób, przejawiają się w codziennej praktyce (w realizacji funkcji dydaktycznej i opiekuńczo-wychowawczej) i stylu kierowania w szkołach z tytułem „Lider organizacji uczącej się”? oraz problemy szczegółowe dotyczące jego wymiarów. Autorka wykorzystowała wielokrotne studium przypadku o charakterze zanurzeniowym. Ten projekt oryginalny wkład Habilitantki w metodologię badań edukacyjnych nad modelem szkoły, czyli badanie przejawów aplikacji koncepcji teoretycznej w codzienności szkolnej. Treść tego rozdziału wskazuje, że Autorka zna zasady projektowania badań w naukach społecznych oraz, iż istotne dane na ten temat przedstawia bardzo starannie, w sposób sprawny i kompletny. Stosuje wiedzę metodologiczną do potrzeb badań własnych, w tym do rzetelnego przygotowania narzędzi badawczych – kwestionariusze wywiadów (aneks, s. 518 – 521).

Sześć kolejnych rozdziałów to obszernie przedstawienie i dobra inrerpretacja zebranego materiału badawczego. Są to:

- 1) *Warunki sprzyjające dążeniu kadry do mistrzostwa w szkołach uczestniczących w badaniach* (ss. 145 – 200),
- 2) *Modele myślowe ucznia, nauczyciela, rodzica w szkołach objętych badaniami* (ss. 201 – 297),
- 3) *Budowanie wizji szkoły* (ss. 298 – 345)
- 4) *Zespołowe uczenie się w szkołach biorących udział w badaniach* (ss. 246 – 402),
- 5) *Przejawy myślenia systemowego w szkołach biorących udział w badaniach* (ss. 403 – 467),
- 6) *Styl kierowania w szkołach biorących udział w badaniach* (ss. 468 – 480).

Kanwę porządkowania treści w tych rozdziałach i ich podrozdziałach konsekwentnie stanowią przyjęte w problemach szczegółowych pytania. Czyni to rozważania przejrzystymi dla czytelnika_czki. Segmenty badań są ujęte prawidłowo i klarownie, a ukazane wyniki są zilustrowane ciekawymi cytatami z wypowiedzi respondentów – jest to dodatkowa wartość tych części monografii. Autorka zastosowała również analizę przekrojową, co pozwoliło Jej nie tylko omówić pojedyncze przypadki, ale też odsłonić nowe aspekty w sposób całościowy.

Ten zabieg pozwolił ukazać drzemiący potencjał teoretycznego modelu do aplikacji w szkolnej codzienności – i to jest naukowa wartość.

Ustosunkowując się do treści tych rozdziałów chcę podkreślić ich walory, tj. uporządkowana struktura, wyraźne i jasne przyjęcie teoretycznej podstawy, dobór i staranność przedstawionych ujęć definicyjnych, dobre wykorzystanie materiałów źródłowych i literatury przedmiotu, komunikatywny język – nie upraszczający wyводу oraz bardzo ciekawe i pogłębione analizy dotyczące szkolnej codzienności.

Ostania część publikacji to *Zakończenie*: (ss. 481 – 517), w którym dr Bożena Tołwińska podsumowuje cały autorski projekt badawczy. To bardzo rzetelnie opracowany fragment, w którym widać potencjał naukowy badaczki i jej zaangażowanie w upowszechnianie idei kierowania humanistycznego w oświacie. Zaprezentowane wyniki wnoszą nowe elementy do teorii i praktyki zarządzania w oświacie i wypełniają luki wynikające z niewystarczającego rozpoznawania tej problematyki – są ważnym wkładem do dyskusji o potrzebie systemowego ujęcia funkcji szkoły, tworzenia w niej klimatu społecznego, oddającego w pełni jej znaczenie jako środowiska wychowawczego.

Reasumując, chciałabym podkreślić, że monografia stanowi ważną i znaczącą dla pedagogów lekturę. Autorka dobrze problematyzuje treści i operacjonalizuje kategorię: model organizacji uczącej się oraz trafnie wybiera i przedstawia kontekst działań praktycznych dla jej wykorzystania w edukacji. Opracowanie dr Bożeny Tołwińskiej poszerza, pogłębia i porządkuje wiedzę o teoretycznym modelu jako narzędziu analitycznym szkolnej codzienności z perspektywy jej dyrektorów_rek oraz pozwala zrozumieć warunki funkcjonowania uczestników_czek organizacji edukacyjnej rozumianej w wymiarze kulturowym.

3. Pozostała aktywność naukowo – badawcza i organizacyjna

Dr Bożena Tołwińska jest osobą zaangażowaną naukowo, dydaktycznie i organizacyjnie zarówno w naukowych i dydaktycznych sieciach lokalnych, jak i sieciach ogólnopolskich czy zagranicznych.

Publikacje naukowe

Po uzyskaniu stopnia doktora Habilitantka opublikowała łącznie 46 tekstów: 2 monografie autorskie, 1 książka współredagowana, 7 artykułów w punktowanych czasopismach naukowych z listy MEiN, w tym, 1 w czasopiśmie zagranicznym (z baz Scopus, Web of Science, 100 pkt) i 2 w niepunktowanym czasopiśmie naukowym, 21 rozdziałów w monografiach zbiorowych w języku polskim, 7 rozdziałów w monografiach zbiorowych w języku angielskim, 3 sprawozdania z wydarzeń naukowych oraz 3 recenzje, opublikowane w czasopismach naukowych. Łącznie za nie uzyskała 542 punkty MEiN. Według baz (stan na 8.05.2022): Google Scholar: 46 cytowań, h-index: 4, Web of Science – 10 cytowań, h-index: 2, Scopus – 7 cytowań, h-index: 1.

Udział w konferencjach i seminariach naukowych

Po uzyskaniu stopnia doktora uczestniczyła w 30 konferencjach i seminariach naukowych: 9 konferencjach międzynarodowych (8 z referatem i 1 głos w dyskusji, w tym w 4 zagranicznych (z referatem) oraz 21 krajowych z referatem.

Dwukrotnie pełniła funkcję przewodniczącej sekcji w czasie konferencji oraz była członkinią komitetu naukowego seminarium pt. „Pedagogie Amatorskiego Ruchu Artystycznego” i seminarium „Opowieść” zorganizowanych przez Komisję ds. Rozwoju Młodych Naukowców Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN oraz redakcję czasopisma

„Parezja. Czasopismo Forum Młodych Pedagogów przy Komitecie Nauk Pedagogicznych PAN”.

Sprawowanie funkcji recenzentki w czasopiśmie punktowanym:

Dwukrotnie pełniła funkcję recenzentki – w czasopiśmie „Kultura i Edukacja” (40 pkt) oraz w czasopiśmie zagranicznym „Technology, Knowledge, and Learning” (100 pkt).

Promotorstwo pomocnicze:

Jest promotorką pomocniczą w dwóch przewodach doktorskich.

Habilitantka jest bardzo aktywna w odniesieniu do działań naukowo-badawczych, dydaktycznych, organizacyjnych czy popularyzujących wiedzę. Wskazuje (i przedstawia dokumenty potwierdzające) na międzynarodową i krajową aktywność konferencyjną, popularyzatorską i dydaktyczną obejmującą uczestniczenie w konferencjach, opiekę naukową nad doktorantami, uczestniczenie w badaniach, aktywny udział w sieciach badawczych, wykonywanie recenzji.

Zważywszy na duże zaangażowanie naukowo-badawcze, organizacyjne, dydaktyczne i popularyzujące wiedzą realizowane zarówno na arenie lokalnej, krajowej i międzynarodowej pozytywnie oceniam Jej działalność w tym zakresie.

4. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej

Habilitantka odbyła w 2014 r. na Wydziale Socjalno– Pedagogicznym Brzeskiego Uniwersytetu Państwowego im. A. S. Puszkina w Brześciu, Białoruś (05.05.2014 – 09.06.2014) staż naukowy w ramach działalności Sieci Uniwersytetów Pogranicza. W jego czasie uczestniczyła w seminariach pracowników, spotkaniach ze studentami i studentkami , wygłosiła wykład na temat: *Kanały komunikacji i postrzeganie czasu w kulturze uczącej się organizacji*. Efektem stażu były badania międzynarodowe dotyczące funkcjonowania studentów w rozwijającym się społeczeństwie wiedzy na pograniczu. Wyniki tych badań zostały opublikowane w języku angielskim (współautorstwo z A. Korzeniecką-Bondar i K. Borawską- Kalbarczyk) w trzech artykułach:

Wolę chodzić własną drogą (?) - o potencjale do budowania współpracy z perspektywy studentów na pograniczu polsko-białoruskim, „Edukacja Ustawiczna Dorosłych”, 2017 nr 3, s. 202-215.

Planned Future, Exciting Present, and Positive Memories – Attitudes to Time among Students from Polish-Belarusian Borderland, „Kultura i Edukacja” 2017 nr 4, s. 209 – 224.

Zanurzeni w nurcie informacji – kompetencje informacyjne studentów z uniwersytetów na pograniczu kulturowym polsko-białoruskim, „Ruch Pedagogiczny” 2.

To zaangażowanie świadczy o harmonijnym rozwoju naukowym Habilitantki. Pozytywnie oceniam Jej działalność w tym zakresie.

Konkluzja

Analiza przedłożonej dokumentacji upoważnia mnie do potwierdzenia, że zaprezentowany dorobek, świadczy o tym, że dr Bożena Tołwińska **spełnia wymogi stawiane kandydatom ubiegającym się stopień doktora habilitowanego nauk społecznych, w dyscyplinie pedagogika.**

W związku z tym stwierdzam, że w moim przekonaniu naukowy dorobek Habilitantki **spełnia wymogi** wskazane w art. 16 Ustawy z 14 marca 2003 r. z późniejszymi zmianami (Dz. U. z 2014 r., poz. 1852) i tym samym **wnoszę o nadanie Kandydatce stopnia doktory habilitowanej nauk społecznych, w dyscyplinie pedagogika.**

Dr hab. Ewa Bochno, prof. UZ